

Saksutredning

Arkivsak: 2026/912-4

Saksbehandler: Frode Haugskott

Sakens gang

Saksnr.	Møtedato	Utvalg
	10.09.2026	Formannskapet
	30.09.2026	Kommunestyret

Revidering av økonomiske handlingsregler

Kommunedirektørens innstilling

Kommunestyret vedtar følgende økonomiske handlingsregler som gjelder fra og med budsjettåret 2027:

1. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter på 1,75 prosent
2. Netto finansutgifter i prosent av brutto driftsinntekter skal ikke overstige 7 prosent (og netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, maks 80 prosent).
3. Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på minimum 5 prosent
4. Ved avvik fra måltallene skal kommunedirektøren legge fram en plan, samtidig med budsjettet, med forslag til tiltak for å oppfylle måltallene. Ved store avvik kan denne planen strekke seg over 2-4 år.
5. Kommunens økonomireglement, kapittel 2, endres i tråd med dette vedtaket.

Bakgrunn for saken

Kommunestyret vedtok i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2026 at de vedtatte økonomiske handlingsregler skal vedtas.

I mai la kommunedirektøren fram en drøftingssak for formannskapet (som kommunens økonomiutvalg). Kommunedirektøren har tatt med seg signalene som ble gitt i formannskapsmøtet videre i sitt arbeid med å revidere/vurdere handlingsreglene.

Vi har i dag tre økonomiske handlingsregler, som ble vedtatt i 2019, og hvor nivået er uendret fra den tid:

1. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, minimum 1,75 prosent
2. Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, maks 80 prosent
3. Driftsfond i prosent av brutto driftsinntekter, minimum 5 prosent

Status ved siste års (2025) regnskap er følgende:

1. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, minus 1,3 prosent (målt i kroner er dette 29,2 millioner kroner lavere enn vedtatt mål).
2. Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, 60 prosent (målt i kroner er dette 184,0 millioner kroner lavere enn vedtatt maksimumsmål).
3. Driftsfond i prosent av brutto driftsinntekter, 5,2 prosent (målt i kroner er dette om lag 2,0 millioner kroner bedre enn vedtatt minimumsmål).

Disse tre handlingsreglene er de mest brukte i kommunesektoren. Etter kommunedirektørens vurdering er handlingsregel nr 1 og nr 3 godt forankret i økonomisk teori og gir et godt bilde på om kommunens økonomi er bærekraftig over tid. Handlingsregel nr 2 har en klar svakhet da den sier noe om kommunens totalgjeld, men ikke tar høyde for store svingninger i rentenivået og kommunens tåleevne til å betjene gjelden. Kommunedirektøren foreslår å endre denne regelen til å måle netto finansutgifter i driftsregnskapet målt mot brutto driftsinntekter. Netto finansutgifter er definert som summen av renteutgifter og avdrag på lån minus rente-/utbytteinntekter. Etter kommunedirektørens vurdering er dette en bedre handlingsregel fordi:

- Den måler bæreevne fremfor størrelse

- Den fanger opp renteendringer
- Den sier mer om kommunens faktiske økonomiske handlingsrom
- Den er nærmere knyttet til kommunelovens krav om langsiktig økonomisk bærekraft

Ut fra dette foreslår kommunedirektøren en ny handlingsregel; Netto finansutgifter i prosent av brutto driftsinntekter. Ut fra historiske regnskapstall og utvikling i perioden 2020-2026 foreslår kommunedirektøren å sette dette nivået til 7 prosent fra og med 2027. Tabellen under viser nivået på dette måltallet i perioden 2020-2026:

<i>Tall i 1000 kroner</i>	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto finansutgifter	35 784	33 859	48 085	56 841	78 808	73 137	71 465
Brutto driftsinntekter	687 444	729 253	783 537	815 973	863 355	958 966	933 373
Nivå	5,2 %	4,6 %	6,1 %	7,0 %	9,1 %	7,6 %	7,7 %

Som en sekundærregel (underpunkt til handlingsregelen) foreslår kommunedirektøren å sette et «tak» på størrelsen på samla netto lånegjeld (i tråd med den gamle handlingsregelen) på maks 80 prosent av brutto driftsinntekter. Begrunnelsen for dette er å hindre at gjelda kan bli for høy i perioder med lave renter.

Kommunedirektøren er forpliktet, ihht kommuneloven, å legge fram et realistisk budsjett. Dette kan innebære, i hvert fall på kort sikt, at det ikke er mulig å legge fram et budsjett som er innenfor de vedtatte økonomiske handlingsreglene. Kommunedirektøren bør da legge fram en plan for hvordan kommunen kan/skal tilpasse driftsbudsjettet for å oppfylle målene. Ved store avvik kan denne planen strekke seg over 2-4 år, men aldri ut over økonomiplanperioden.

Kommunestyret må, i likhet med kommunedirektøren, vedta et realistisk budsjett. For kommunestyret innebærer handlingsreglene et verktøy for å vurdere om forslag og prioriteringer er økonomisk forsvarlige samlet sett, ikke bare enkeltvis. Reglene legger til rette for politiske valg, men tydeliggjør konsekvensene av valgene. Dersom handlingsreglene fravikes, skal dette være et bevisst politisk valg, og det bør samtidig redegjøres for hvordan kommunen skal komme tilbake til vedtatte mål over tid.

Folkehelsevurdering

Ikke vurdert i denne saken

Miljømessig vurdering

Ikke vurdert i denne saken

Økonomisk vurdering

Saken har ingen direkte økonomiske konsekvenser, men vil ha betydning for både kommunedirektørens og kommunestyrets budsjettbehandling.

Handlingsreglene sier noe om kommunens økonomiske bærekraft, og vil sånn sett gi føringer for kommunens driftsbudsjett og økonomiplan.